

A MAGYAR FÖLDBIRTOKPOLITIKA FELADATAI

A FIATAL MAGYAR újságírógárda egyik tehetséges tagja dobta ki pár évvel ezelőtt a magyar közvéleménybe, a földműves-népességre vonatkoztatva, munkájának címéül választva a „három millió koldus“ kifejezést. Míg a sajtó egyrésze elfogadta ezt a szomorú megállapítást, konzervatív részről demagógiának minősítették a fiatal újságírónak ezt a könyveimét.

A magunk részéről megállapítjuk, hogy ez az annakidején élénk feltűnést keltett hárommillió lélekszám nem légből kapott fantázia, hanem az 1930. évi népszámlálás adataira támaszkodó hivatalos megállapításból igazolható. A mi összesítésünk ugyanis az agrár népességnek azt a rétegét, amelyre a fiatal újságíró célzott, 3,043.464 lélekben állapította meg.¹ A „koldus“ szót azonban a Nagyatádi Szabó István által is használt „földműves szegénység“-gel szeretnénk helyettesíteni.

A kifejezésnek ez a korrekciója azonban lényegesen nem változtat a magyar agrár népesség nehéz és szomorú helyzetén, mert a mi megállapításunk is azt jelenti, hogy a maradékország mezőgazdasági népességének 32%-a rendelkezik csak olyan földbirtokkal vagy földbérlettel, amelyből a földtulajdonos vagy haszonbérelő önállóan meg tud élni, míg a mezőgazdasági népesség 68%-a részben földnélküli, részben pedig olyan földterületen gazdálkodik, amely a maga és családja eltartására nem elegendő, hanem arra kényszeríti, hogy más rendelkezése alatt álló birtokon, vagy ha az lehetséges, kereskedelmi vállalatban vagy ipartelepen vállaljon napszámos bér munkát.

Ez a három milliónyi földműves szegénység a népszámlálás adatai szerint 1,314.746 kereső léleknek felel meg s ebből ténylegesen földtelen és bizonytalan jövedelmű proletár 553.229 kereső fő, akiket a mezőgazdasági statisztika mint „mezőgazdasági munkásokat“ tart nyilván. Megdöbbenően nagy ez a dolgozni tudó és akaró félmillió acélos magyar kart jelentő szám, mert hiszen az eltartottakkal együtt ez az osztály majdnem másfél milliónyi olyan magyar lelket jelent, akikről minden óvatos kétkedés nélkül mondhatjuk ki azt, amit Ravasz László hangsúlyozott a magyar felsőházban, hogy ez a tömeg valóban „Árpád népe“.

Az 5 kat. holdon aluli birtokosok és bérlők összes népessége.....	1,145.730
a részes földműveseké	72.872
a gazdasági cselédeké.....	597.474
a mezőgazdasági munkásoké.....	1,227.388
a földműves szegénység összes lélekszáma tehát:	3,043.464

Elsősorban ezekre a körülményekre és ezekre a számadatokra kellett reámutatnunk, amikor a földműves szegénység helyzetéről és az orvoslás módjáról óhajtunk képet nyújtani, mert a magyar agrárkérdés súlyos volta nem annyira a mezőgazdasági művelés alatt álló termő terület birtokmegoszlásán, mint a mezőgazdasági népesség aránytalan és egészségtelen tagozódásán keresztül ismerhető fel. Nem szándékozunk ezzel a kiinduló megállapításunkkal a maradékország sokszor és méltán kifogásolt egészségtelen birtokmegoszlásának védelmére kelni, csak reá akarunk mutatni arra, hogy a hazai birtokmegoszlás ismertetése önmagában a problémát nem világítja meg, mert ennek egyoldalú tárgyalása tulajdonképpen csak a birtoktulajdonosokat érinti s kihagyja a birtoktalanok nagy tömegét. Ha azonban a mezőgazdasági népesség tagozódását vizsgáljuk, azonnal szembetaláljuk magunkat a mezőgazdasági proletáriátus nagy tömegével, amely a mai idők legfontosabb és egyúttal legnehezebb kérdése.

Bár a mezőgazdasági népesség egészségtelen tagozódása az aránytalan birtokmegoszlással a legszorosabb összefüggésben áll akkor, amikor kísérletet teszünk a tennivalók és a program felállítására, ketté kell választani a földműves szegénység felemelésére és sorsának megjavítására irányuló javaslatunkat, s csak egyik részében kívánhatjuk a birtokmegoszlás korrekciójának végrehajtását. A földműves szegénység hárommilliónyi tömegének ugyanis csak 60%-a földnélküli, míg 40%-a földtulajdonos, illetve földbérlet. Mások az eszközök és módok a földdel rendelkező és más a földnélküliek felemelésére.

Azt a végtelenül egyszerűnek látszó felelőtlen jelszót, hogy a földműves szegénységét minden fenntartás nélkül és a maga egészében önálló gazdaságok tulajdonosává kell tenni, komoly agrárpolitikus magáévá nem teheti. A mezőgazdasági népesség tagozódását ugyanis úgy átalakítani, hogy egyes csoportokat és foglalkozási ágakat teljesen megszüntetünk — nem lehet. Ezek a tagozódások a természeti és gazdasági élet változhatatlan és örök törvényei szerint jöttek létre, az emberi különbözőségeken alapulnak és így fennállásuk indokolt és szükséges is. Ezekből következik az az álláspontunk, hogy ha még lehetséges volna is a földnélküli agrár proletáriátus teljes egészének földhöz juttatása, erre nincs szükség és nem is volna helyes, már azért sem, mert rétegek egészséges felmenő osztálymozgalmában nincsenek ugrások: a nincstelen földmunkásokból először csak ház- és kerttulajdonos, később törpebirtokos és csak azután lehet kisbirtokos.

Mi lehet tehát a földbirtokpolitika reális célja?

A számokkal dolgozó agrárstatisztikus elméletileg pontos feleletet tud adni erre a kérdésre: ha céltudatos és fokozatos tevékenységgel el lehetne érni azt, hogy az öt holdon aluli törpebirtokosság aránya a jelenlegi 25%-ról 15%-ra, a proletáriátus aránya pedig a jelenlegi 27%-ról 17%-ra úgy csökkentessék, hogy az agrártermelés nivója is emelkedjék és ezek továbbra is a termőföld barázdáinál maradhatnak: a nagy probléma megoldást nyerne.

Ez az elméletileg egyszerűsített feladat azonban a gyakorlatban nehéz és szétágazó végrehajtást igényel, de mint irányelv betartható az a törekvés, hogy míg a földműves szegénység 40%-át kitevő törpe-

birtokosság fokozatos földhözjuttatással, addig a 60%-ot kitevő földnélküli réteg több munkaalkalom nyújtással, a mainál nagyobb munkajövedelemhez segítséssel és házhely-akcióval, valamint földbérlő szövetkezetekbe való tömörítéssel emelhető ki mai nehéz helyzetéből.

Az első célt a most megalkotott telepítési törvény, részben pedig a hitbizományi törvény kívánja végrehajtani, amikor legelső paragrafusában kimondja, hogy a törvény főtörekvése az „egy-egy család eredményes gazdálkodásának alapjául alkalmas önálló gazdaságok létesítése“. Hogy milyen nagyságú gazdaság alkalmas arra, hogy egy földműves családot tisztességgel eltartsion és azon eredményes gazdálkodást folytasson, a törvény területileg nem határozza meg, mert hiszen ez vidékenként és községenként, a termelési és értékesítési adottságok szerint, változik. Az országos átlagokat véve figyelembe azonban egy ilyen birtoknak mezőgazdasági területében legalább 10—12 kataszteri holdnak kell lennie.

Ebben a vonatkozásban tehát igenis földhözjuttatásról van szó, mégpedig a mi számításunk szerint kereken egymillió kataszteri holdról, miután ily nagyságú termőterületnek fokozatos és céltudatos juttatásával volna a kisbirtokosság osztályába felemelhető a törpebirtokosság önálló rétege. Ennek a földhözjuttatásnak azonban esetenként és vidékenként alkalmazkodnia kell a termelési, népesedési és birtokmegosztási helyzethez s míg egyik részében mint a tagosítással kapcsolatos birtokkiegészítések, másik részében, mint a szó valódi és szoros értelmében vett telepítések hajtható csak végre. A törpebirtokosságnak ugyanis csak 15—20%-a juthat földhöz régi lakóhelyén, míg nagyobb része csak áttelepítéssel emelhető fel a kisbirtokosok osztályába, akként, hogy ezeknek ingatlanait maga az állam vásárolja meg s juttatja azoknak, akik lakóhelyüket nem hagyják el. Ennek az akciónak eredményeként a pántlikás földszalagokból álló törpebirtokok az „egy-egy család eredményes gazdálkodásának alapjául alkalmas önálló gazdaságokká“ alakulnának át, ezen kívül új telepes kisbirtokok keletkeznének, másrészt a kisbirtokossá emelkedett törpebirtokosság megszűnne a mezőgazdasági munkásságnak a bérmunkavállalásban versenytársa lenni, mert a földnélküli mezőgazdasági munkásság így mentesülne a törpebirtokosság munkakínálatától, amely gyakran — különösen gyengébbtermésű években — az agrárproletáriátus munkanélküliségét és „koldussá“ züllesztését eredményezte.

A probléma nehézségét, szétágazását, másrészt több ponton való összefüggését és a nemzeti termelés bonyolultságát igazolja azonban, hogy a nagybirtok mezőgazdasági területéből céltudatos és fokozatos tevékenységgel a törpebirtokosságnak juttatandó egymillió kataszteri hold a másik oldalon kisebbítené az agrár prolaráriátus „munka-területét“, amelyet mi 5,300.000 kataszteri holdban állapítottunk meg¹.

¹ Állandó gazdasági alkalmazottat tartanak, vagy legalább is idegen munkaerőt kénytelenek gazdaságukban foglalkoztatni a 20 kat. holdon felüli ingatlanal rendelkező birtokosok. Ezeknek tulajdonában áll a szorosabb értelemben vett mezőgazdasági területből 6,651.330 kát. hold. Ebből a területből azonban le kell vonnunk 1,364.440 kat. holdat, amelyet a 20—100 kat. holdig terjedő kisbirtokosok 68.122 önálló főt kitevő száma, idegen segítség nélkül önmaga, családtagjaival együtt művel meg. Ezek szerint a bérmunkára szoruló munkaterülete 55288.890, vagyis kerék számban 5,300.000 kat. hold.

Ennek a munkavállaló agrárnépességnek foglalkoztatást és így megélhetést nyújtó munkaterületnek egymillió kataszteri holddal való megkisebbedése a fő érve annak a konzervatív álláspontnak, amely perhorreszkál minden olyan akciót, amely a nagybirtok területi állományát állami beavatkozással s az állami kisajátítási jog alkalmazásával akarja kisebbiteni s ennek segítségével és felhasználásával a kisbirtokok állományát szaporítani. Ez az álláspont azt vitatja, hogy a nagybirtokoknak 20 kataszteri holdon aluli egységekre való felbontása a mezőgazdasági munkásságot fosztaná meg munkaterületétől és így megélhetési alapjától.

Amikor ennek a kifogásnak komolyságát elismerjük, reá kell mutatnunk arra, hogy a munkaterület megkisebbedésének a proletáriátus szempontjából való káros hatását erősen mérsékelné az a már említett körülmény, hogy a földdel rendelkező és kisbirtokossá emelkedett törpebirtokosság munkavállaló jellege megszűnnék s így a mezőgazdasági munkásság könnyebben jutna elhelyezkedéshez, miután ez a tény közvetve a munkaalkalmak számát szaporítaná.

ÉS EZZEL ELÉRKEZTÜNK a földműves szegénység másik nagy csoportjának, a 60%-ot kitevő földnélküli gazdasági cselédség és mezőgazdasági munkásság helyzetének megjavítását illető nézetünkhöz.

Meg kell azonban állapítanunk, hogy a gazdasági cselédséget csak formailag tartjuk ebbe a kategóriába tartozónak, miután ez az osztály nem számítható az agrár proletáriátus tömegéhez, tekintve hogy léte és egzisztenciája biztosított. Maga a „gazdasági cseléd“ kifejezés nemcsak foglalkozást, hanem állandó és biztos egzisztenciát jelent. A termőföldhöz viszonyított minél nagyobb arányszámukat nemcsak nem kifogásoljuk, hanem abban a termelés magasabb nivóját látjuk, mert ez a magas arányszám a mezőgazdasági termelés legegészségesebb állapotát dokumentálja. Mezőgazdasági proletáriátus alatt mi tehát csak azt a másfélmilliós tömeget értjük, amely nemcsak földnélküli, de munkajövedelme is bizonytalan s amelyet az agrár népesedési statisztika mint „mezőgazdasági munkásokat“ tart nyilván.

Ez az osztály, amelynél mi a kisbirtokterjedelmű földhözjuttatást nagy általánosságban nemcsak feleslegesnek és nemcsak megoldhatatlannak, de egyenesen károsnak tartjuk. Amint erre már utaltunk is, ezeknél házhelyakcióra, a mezőgazdasági munkaalkalmak szaporítására és a munkajövedelem fokozására, valamint a kishaszonbérleti rendszer bevezetésére van szükség.

A házhelyakció már a földreformtörvény végrehajtásával is szép eredményt ért el¹ s a telepítési törvény is szükségesnek ismerte el ennek folytatását, amikor kimondta, hogy házhelyek részére a birtokpolitikai célra megszavazott évenkénti két, illetve két és félmillió pen-

¹ Az Országos Földbirtokrendező Bíróság 1938 január i-ig bezárólag 259.733 házhelyet juttatott az agrárproletáriátus részére, amelyeknek összes területe 58,606 kat. hold. Egy-egy házhelyre jut tehát átlagban 350 négyszögöl. Ezeknek a házhelyeknek túlnyomó részén a juttatónak önerijükből építenék fel otthonaikat. Az Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezet eddig 40.862 földművesnek nyújtott építési kölcsönt összesen 56,371.651 pengő erejéig. Az egy-egy esetre jutó átlagos kölcsön tehát 1380 pengő.

gőnek egynegyedrészt kell felhasználni.¹ Reméljük, hogy a telepítési törvény novelláris módosításával ez az ötszázezer, illetve hatszázezer pengő lényegesen felemeltetik, miután itt számításaink szerint legalább százezer házhely kiosztásáról van szó és ezeknél nem elegendő a pusztá házhelyekhez való juttatás, de építési kölcsönök folyósítására is szükség van, ha azt akarjuk, hogy emberhez méltó rendes otthonhoz jussanak a nincstelének nélkülöző tömegei. Ezek a házhelyek lehetnek azután kiinduló vagyoni alapjai annak, hogy a proletáriátus arra érdemes és dolgos egyedei törpebirtokossá, később pedig kisbirtokossá emelkedhessenek fel.

A mezőgazdasági munkaalkalmak szaporításának és a munkajövedelem fokozásának kérdése összefügg azzal a javaslatunkkal, hogy a mezőgazdasági proletáriátus jelentékeny részét a biztos és állandó egzisztenciát jelentő gazdasági cselédek osztályába kell felemelni. Megvalósítási módja és eszköze a minőségi és mennyiségi termelés intézményes fokozásával és a vitéz Rosner István báró által, a hitbizományi törvény pralamenti tárgyalása alkalmával javasolt „munka-intenzivitási“ törvénnyel kapcsolatos.

A helyzet ugyanis ebben a vonatkozásban ma az, hogy a mezőgazdasági munkavállalóknak foglalkozást nyújtó és 5,300.000 kataszteri holdat kitevő „munkaterületnek“ minden 20 kat. holdjára jelenleg 0'8i, tehát még egy kereső gazdasági cseléd sem jut.

Szomorú képet ad ez a tény az ország mezőgazdasági termelésének alacsony nívójáról!

Azok a húsz kataszteri holdon felüli birtokok, amelyeknek szorosabb értelemben vett mezőgazdasági — tehát termő területén 20 kat. holdanként még egy állandó gazdasági cseléd sem talál munkát: nem teljesítik azt a hivatásukat, amelyet tőlünk a köz érdeke, úgy gazdasági, mint szociális szempontból megkíván. Ezekre nézve jelentette ki vitéz Rosner István báró a telepítési törvény parlamenti tárgyalásakor, hogy a szántóterület húsz holdjára alkalmazott gazdasági cseléd nagyon messze van attól, hogy ez a birtokos javára érdemként figyelembe vétessék.⁴

— Annak a gazdának, — jelentette ki nem kis meglepetést keltve Rosner István báró — aki azzal dicsekszik, hogy ötven holdra tart egy cselédet és napszámra egy fillért sem ad űá, pusztulnia kell a magyar földről, annak ebben az országban nincs helye!

Hogy a magyar termőföldnek ez a kevés munkaerőt foglalkoztató, alacsony kultúrájú, külterjes kezelése megszüntethető s így az agrár proletáriátusnak minél több munkaalkalom biztosítható legyen, a telepítési törvényben konstituált területkiszajátítási jogot nem a birtok terjedelméhez, hanem ahhoz a kérdéshez kívánjuk kötni, hogy miként kezeli, miként műveli a földet annak birtokosa, illetve mennyi állandó alkalmazottnak ad állandó munkát és biztos megélhetést. E szerint az elgondolásunk szerint a kiszajátítási hányados az ott foglalkoztatott

¹ Lásd az 1936: XXVII. t.-c. 73. §-át.

² Lásd a telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló 1936: XXVII. t.-c. 4. §. d) pontját, amely mérsékli az átengedést kötelezettség mértékét akkor, ha egy birtokon annyi gazdasági alkalmazott van, hogy a szántóterület minden húsz kataszteri holdjára egy-egy állandó gazdasági alkalmazott jut.

állandó alkalmazottak száma szerint kisebbednek, illetve nagyobbod-
nák akként, hogy ott, ahol a szántóterület minden húsz holdjára két (2)
állandó gazdasági alkalmazott jut, az államnak kisajátítási joga meg-
szűnnék, míg a húsz holdra jutó állandó alkalmazottak csökkenő száma
nemcsak emelné a kisajátítási hányadost, hanem még a kártalanítás
módját is a birtokos szempontjából akként súlyosbítaná, hogy bizo-
nyos határon túl a kártérítés nélküli kisajátítás is lehetséges volna.

Elismerjük, hogy a magyar mezőgazdaság és az agrár proletáriátus
érdekében felvetett ez a javaslatunk éles ellentétben áll a gazdasági
szabadság elvével, de erre utalt Károlyi Gyula gróf is, amikor a magyar
felsőházban a telepítési törvény tárgyalása alkalmával azt a kijelentést
tette, hogy „a nagybirtokgazdálkodást csak a jobb termelés és a nagyobb
munkaalomadási kötelezettség indokolja“. Ebből a kijelentésből
önként következik, hogy azoknál a nagybirtokoknál, ahol a termelés a
kívánt mértéket nem éri el s amelyek nem nyújtanak megfelelő munka-
alkalmat az agrár népességnek, ott az állami beavatkozás — Károlyi
Gyula gróf szerint is — jogos és indokolt. Ezek szerint a nagybirtok
állománya az állami kisajátítási jog alkalmazása nélkül is — a birto-
kosok elhatározásából — kisebbednék, mert az a birtokos, aki föld-
tulajdonához ragaszkodik, kénytelen volna ingatlanának egy részét
csak azért eladóvá tenni, hogy a vételár segítségével megmaradó terü-
leten olyan mintagazdaságot létesítsen, amelyen teljesíteni tudja a
közérdekből előírt szociális kötelezettségét.

A FÖLDNÉLKÜLI magyar mezőgazdasági munkásság felemelését
szolgáltná végül az ellenőrzés és szakszerű vezetés alatt álló kishaszon-
bérlet-szövetkezetekbe való tömörítése az agrár proletáriátus arra érde-
mes tagjainak.

Az ország mezőgazdasági területének mintegy 20%-a haszon-
bérletileg kezeltetik s a 2,260.000 kataszteri hold mezőgazdasági terü-
letből mintegy 780.000 kataszteri hold, tehát az összes haszonbérletileg
kezelt területnek 35%-a, 500 kat. holdon felüli haszonbérlet. A birtok-
politikai akciónak tehát ezt a háromnegyed millió holdnyi mezőgazda-
sági területet kellene megvizsgálnia s ott ahol az nyerne megállapítást,
hogy a haszonbérlet nem megfelelő rendszerrel és módon kezeli a
földet s így nemcsak termelési, de szociális kötelezettségének sem tesz
eleget, az állami beavatkozási jog alkalmazásával kell átvennie a haszon-
bérletet a létesítendő földbérlet-szövetkezet javára. Az államnak ez a
tevékenysége egyáltalán nem érintené a földtulajdonosok jogait és
semmiféle anyagi hátránnyal az ingatlan tulajdonosára nézve nem
járna, mert hiszen a földbérlet-szövetkezet ugyanazokkal az anyagi fel-
tétellekkel venné át a haszonbérlet területét, amilyennel a volt haszon-
bérlet azt bírta. Ezeket a kishaszonbérlet-szövetkezeteket nem lehet az
orosz „kolhoszok“-kal egynek venni, miután a magyar földbérlet-
szövetkezeteknél — amint erre Schandl Károly az Országos Központi
Hitelszövetkezet vezérigazgatója parlamenti beszédében reá is muta-
tott — sem kényszertársulás, sem közös gazdálkodás nincs, tehát
indokolatlan az a félelem, amely a földbérlet-szövetkezetek bevezetésé-
vel kommunisztikus törekvéseket vél felfedezni.

A földbérlet-szövetkezetek, a mi hitünk szerint, nemcsak magasabb kultúrát visznek be a termelésbe, de állandó és biztos megélhetést nyújtanak majd a mezőgazdasági munkásság egy tekintélyes részének, s ezenkívül a legjobb és legalkalmasabb eszközei ezek a szövetkezetek az agrár proletáriátus kívánatos és szükséges felmenő osztálymozgalma elősegítésének is, amennyiben ezekben a földbérlet-szövetkezetekben választódnak majd a legjobban ki, a szakértő vezetők megállapításai szerint, azok a gazdasági alanyok, akik munkásságukkal bebizonyították tudásukat, szorgalmukat és rátermettségüket s akik így később a birtokpolitikai akció keretében a tulajdoni földhözjuttatásnál is tekintetbe jöhetnek. Mert minden birtokpolitikai akció sikerének első és legfontosabb feltétele, hogy arra érdemes nép jusson a földhöz. Az a hangos jelszó, hogy „földet a népnek“ önmagában nem oldja meg a földbirtokpolitikai problémákat. Nem elég földet adni a népnek, de céltudatos, fáradságos és áldozatos munkával ki kell nevelni arra, hogy ezt a földet kiérdemelje és azon a legszebb eredményt érje el.

A földművelésügyi kormányzat tizenöt évvel ezelőtt vezette be a gyakorlati téli gazdasági iskolák rendszerét, amelynek célja a serdültebb korú földműves gyermekek elméleti és gyakorlati gazdasági kiképzése. De a kétéves tanfolyam után sem engedi el teljesen az iskola vezetősége a tanfolyam növendékeit, hanem egy szakegyesületbe, az „aranykalászos gazdaiifjak szövetségébe“ tömöríti őket s így igyekezik további küzdelmes életükbe irányítólag befolyani.

Nekem évekkkel ezelőtt alkalmam volt az egyik ilyen kétéves tanfolyam záróvizsgáján részt venni, amely ünnepélyes formák között, a földművelésügyi minisztérium képviselője, az illetékes mezőgazdasági kamara, gazdasági egyesület, valamint a vármegye vezetőségének részvételével zajlott le a Ids vidéki városban. Ennek az ünnepségnek egyik biztató jelenete volt az, amikor a nagyszerű eredménnyel levizsgázott gazdaiifjak mellé a vármegyei gazdasági egyesület elnöke — a magyar agrártársadalom egyik kiválósága — buzdító beszéd kíséretében, feltűzte az „aranykalász“ jelvényt s ezzel az aranykalászos gazdaiifjak szövetségének tagjává, röviden — ahogy a köztudatba is már átment — „aranykalászos gazdává“ avatta őket.

A magyar földbirtokpolitikának szorosan együtt kell haladnia a magyar agrártársadalom, különösen pedig a földműves szegénység mezőgazdasági szakműveltségének felemelésével. Mennél több lesz itt az „aranykalászos gazda“, annál könnyebben tudjuk megvalósítani azokat a törekvéseket, amelyek a mezőgazdasági proletáriátus helyzetének megjavítását és a mainál jobb, egészségesebb és igazságosabb birtokmegosztás elérésének nagy célját szolgálják.

NÉMETHY BÉLA